

Odtarasování komunikačních směrů po účinku jaderných úderů

(VM čís. 3/1963)

Podplukovník Jaroslav Šebek

Autoři se ve svém článku zabývají jedním z vážných problémů, jehož dořešení v podstatné míře ovlivňuje úspěch soudobého boje.

I když autoři věnují hlavní pozornost otázce odtarasování komunikačních směrů po účinku jaderných úderů, zvláště pak uvolňování cest od lesních závalů, domnívám se, že právě tato problematika potřebuje s ohledem na možný rozsah těchto zátarasů značně hlubší rozbor, aby bylo možno vytvořit konkrétnější závěry.

Při rozboru tohoto problému využijí některých praktických poznatků a zkušeností ze cvičení s vojsky v zimním období.

Každý velitel, který narazí v boji na rozsáhlejší lesní zával, bude se snažit především jej obejít. Za nepříznivých komunikačních podmínek, např. v horském a zalesněném terénu, bude nutné prorazit průchod lesním závalem.

Vezmeme-li v úvahu rozsah zatarasění, vzniklý např. vzdušným výbuchem atomové pumy 8 kt, pak počítáme s hloubkou lesního závalu (podle autorů) kolem 4 km (při zanedbání pásma úplného zničení). Charakter lesního závalu nebude vždy na celou jeho hloubku stejný s ohledem na porostlost terénu, typ stromů a jejich stáří. Abychom se dopracovali některých závěrů, zvolíme ten nejsložitější případ a to souvislý masív, který tvoří vzrostlé stromy o průměru kolem 30 cm.

Při tomto lesním závalu je nutné s komunikací odstranit zhruba kolem 5—6 tisíc stromů. Odstranění závalů si vyžádá značnou spotřebu materiálu, času a sil.

Vezmeme-li v úvahu dosud nejužívanější způsob odstraňování lesního závalu pomocí trhavin, bude pouze k přeražení

kmenů na dvou místech zapotřebí 10 až 12 t trhavin, nepočítaje v to rozněcovadla, což představuje 4—5 3t vozidel. Takové množství trhavin nevezme s sebou prakticky žádná ze skupin, či oddadů, určených k odtarasování komunikačních směrů. Tímto způsobem, při němž k ražení průchodu v lesním závalu postačí pouze jednotka v síle jednoho družstva, lze dosáhnout tempa odtarasení zhruba 1 bm závalu za jednu minutu. Hlavní časové ztráty zde spočívají v tom, že k nepřetržitému zásobování jednotky potřebnými trhavinami a rozněcovadly je zapotřebí značné doby, což je způsobeno hlavně omezenými manévrovacími možnostmi vozidel ve vlastním průchodě, prostoji při postupných odstřelech a konečně i nepoměrem doby přípravných prací k vlastním pracím užítkovým.

Po vlastním přeražení kmenů na dvou místech — v místě pravé a levé hranice průchodu není vlastní průchod ještě ani zdaleka hotov. Kmeny je třeba odtarasit a to buldozerem nebo tankem s buldozerovou radlicí. Nepostačí valit stromy před sebou a do stran, poněvadž povalené stromy tuto činnost znemožňují. Odhrnování do stran bude možné pouze za mimořádně příznivých podmínek, např. půjde-li komunikace v odkopu. Zvláště nepříznivé podmínky budou na silnici, která prochází ve výkopu. V hustých porostech se vzrostlými stromy bude nutné kmeny odtahovat do stran. Avšak ani tehdy nejsou práce spojené s ražením průchodu v lesním závalu skončené, poněvadž větve odstraněných stromů snižují průjezdnou šířku a ztěžují pohyb v průchodu. Tyto větve bude nutné odstranit ručně sekerami.

Při ražení průchodu v lesním stromovém závalu pomocí trhavin jsou z hle-

diska organizace práce nejvýhodnější postupné odstřely. Tento způsob si vynucuje postupný přísun trhavin. Poznatky ukazují, že tento způsob je značně náročný na vlastní organizaci práce. Dochází zde ke kombinaci práce ruční a strojní s účinkem trhavin.

Poněvadž k urychlení prací se budou používat zásadně standardní náloze, v závislosti na průměrné síle stromů v místě závalu, dojde i k nižšímu efektivnímu využití jejich účinku.

Přesto je tento způsob odstraňování nejrychlejší ze všech dosud známých způsobů.

Při cvičení byl vyzkoušen i způsob ražení průchodů v lesních závalech pomocí motorových pil, zvláště pak pomocí pil jednomužných — JMP-40.

Tento způsob je však asi 2—3krát pomalejší. K vytvoření průchodu o délce 60 m je třeba 2—3 hodin (v závislosti na charakteru postupu).

Použití těchto prostředků ukázalo však řadu dobrých stránek a proto budeme s tímto způsobem počítat rovněž jako s jedním ze základních způsobů vytváření průchodů v lesních závalech.

Zvláštní pozornost zasluhuje použití jednomužných pil JMP-40, které jsou velmi vhodným prostředkem pro všechny skupiny a odřady k odtarasování komunikační sítě.

Použití motorových pil podstatně snižuje nežádoucí prostoje v práci na minimu a pracovní skupiny mohou pracovat na větším úseku v průchodu a bez vzájemné návaznosti postupu, čímž umožní práci buldozerů nebo tanků s radlicí. Použití těchto pil podstatně snižuje i rozsah ručních prací, spojených až již s přípravou vlastního odpálení, nebo při odstraňování větví silnějších než 5 cm, trčících do vlastního průchodu.

Při úvaze, jakým základním materiálem vybavit skupiny či odřady k odtarasování na zájmových silnicích, vycházíme z:

- charakteristických znaků soudobého boje;
- vyhodnocení všech možností pro zatarasění a ničení v předpokládaném prostoru činnosti vlastních vojsk;
- požadavků vyplývajících z nařízení úkolu;
- takticko-technických dat vozidla, zvláště pak jeho únosnosti, jímž jsou jednotlivé skupiny či odřady vybaveny;

- skladnosti materiálu;
- univerzálnosti a efektivnosti použití materiálu k několika různorodým úkolům.

Únosnost a ložná plocha používaných vozidel je poměrně omezená. Musíme proto pečlivě posoudit každý druh, množství a váhu vezeného materiálu z uvedených hledisek.

Posoudíme-li pak znovu uvedené způsoby ražení průchodů v lesních závalech, vidíme, že ukazatel rychlosti ražení průchodů v lesních závalech je zhruba v poměru 1:2—3 ve prospěch trhavin. Efektivnost využití materiálu je však zhruba 1:60 ve prospěch jednomužných motorových pil (k přeražení 300 kusů stromů je třeba asi 600 kg trhavin a k řezání stejného počtu stromů je třeba asi 10 kg paliva). Ve prospěch jednomužných pil, jako základního materiálu skupin a odřadů, mluvím i ostatní podmínky, kladené na materiál zahrnovaný do základní výbroje a to jejich váha, skladnost a soudobost.

Upozorňuji na některé nedostatky pil — jako značná poruchovost a jednoúčelovost. Proto je vhodné, aby v každé pracovní skupině byly nejméně dvě pily.

Po vyhodnocení kladů i nedostatků obou způsobů ražení průchodů v lesních závalech se domnívám, že bude účelné **vybavit jednotky, skupiny a odřady oběma prostředky.**

Zkušenosti ukazují, že dosavadní způsoby rozpojování povalených stromů zabezpečují dostatečný předstih pro vlastní práci buldozerů nebo tanků opatřených buldozerovou radlicí v případě, jde-li o lesní zával vzrostlými stromy o síle 30 i více cm. Hlavní problém spočívá v dobré organizaci práce zasazené techniky, zejména budou-li v místě raženého průchodu zasazeny dva stroje.

V tomto směru máme dosud velmi málo poznatků a zkušeností a proto bude účelné touto otázkou se zabývat a prověřit ji při cvičeních s vojsky.

Předstih mezi skupinami, které rozřezávají povalené stromy, nebo je přerážejí pomocí trhavin se neustále snižuje v závislosti na síle kmenů, takže v tyčovině zpravidla postačí již pouze práce samotné techniky.

I pro zakončovací práce najdou trhaviny i motorové pily své uplatnění.

Se změnou charakteru prostorů se bude měnit i tempo ražení průchodu v zá-

valu. Jak uvádějí některé prameny, může v mladých porostech dosáhnout tempo až 4 km za hodinu.

K překonání lesních závalů o velké hloubce několika km je třeba dobré organizace práce a co nejlépe využít techniky a materiálu. Ještě před zahájením práce

je třeba mít dokonalý přehled o charakteru vlastního závalu, který v mnoha případech bude různorodý, ať již jde o druh porostů nebo o jejich stáří. Proto budeme včas organizovat průzkum těchto zátarasů a využívat všestranně i leteckých snímků.

Ukázal jsem některé možnosti v uvolňování cest manévru vojsk po úderech jaderných zbraní. Tato problematika nebyla ještě plně zvládnuta a řada závěrů se mnohdy opírá jen o teoretické předpoklady. Poněvadž právě tyto zátarasy budou v soudobých bojových podmínkách představovat jednu z nejobtížnějších překážek v postupu vojsk, bude nutné se jí trvale zabývat na cvičeních s vojsky a na podkladě praktických poznatků a zkušeností stanovit pak další platné zásady pro její zvládnutí.